

Łukasz Węgrzynowski*

Pełnomocnictwo procesowe do złożenia skargi kasacyjnej a stosunek pracy pełnomocnika

[Power of Attorney to File a Cassation Appeal and the Attorney's Employment Relationship]

Abstract

This paper presents an outline of the title issue together with the jurisprudence of the Supreme Court regarding the resolution of legal questions that raise serious doubts. Power of attorney is a widely used legal construct, however, its detailed characteristics raise difficulties in the doctrine and jurisprudence of the courts. One of the issues is the assessment of the admissibility of the reservation in the power of attorney to file a cassation appeal that the power of attorney is valid for the duration of the employment relationship between the principal and the attorney. In some judgments of the Polish Supreme Court, one can find the opinion that such a reservation is admissible, however, it is necessary to examine whether the authorization to act in the case still exists at the time when the attorney performs individual procedural actions. Other judgments pointed to the general inadmissibility of the reservation in question due to its conditional character. There is a view in the doctrine that such a reservation is admissible, however, article 94 § 1 of the Polish Code of Civil Procedure should be applicable by analogy. A detailed assessment of the issue should take into account the nature of the power of attorney, the provisions of the Code of Civil Procedure and the interests of justice.

Keywords: power of attorney, attorney, principal, termination of power of attorney, invalidity of proceedings.

Pełnomocnictwo procesowe jest konstrukcją prawną, której charakterystyka rodzi trudności w doktrynie i orzecznictwie sądowym. To stanowisko nieco kontrastuje z powszechnością stosowania pełnomocnictwa czy możliwością intuicyjnego wyjaśnienia szeregu kwestii dotyczących pełnomocnictwa, jednak z całą mocą ujawnia się w sytuacjach szczególnych, których wyjaśnienie musi być powiązane z pogłębioną analizą prawną. Dobrym przykładem może być ocena dopuszczalności zastrzeżenia w pełnomocnictwie do złożenia skargi kasacyjnej (czy reprezentowania mocodawcy przed Sądem Najwyższym), że pełnomocnictwo jest ważne przez czas trwania stosunku pracy

* **Łukasz Węgrzynowski** – dr nauk prawnych, adiunkt EWSPA, radca prawny; ORCID 0000-0002-7567-3758.

(analogicznie: umowy o współpracę lub podobnej umowy) łączącego mocodawcę z pełnomocnikiem. Jak w soczewce skupiają się tu kluczowe wątpliwości co do szczegółowej charakterystyki pełnomocnictwa procesowego, dotyczące zwłaszcza odpowiedzi na pytanie, jak daleko sięga jego publicyzacja. Trzeba bowiem podkreślić, że pełnomocnictwo procesowe skupia w sobie pierwiastki publicznoprawne (jako konstrukcja prawa proceduralnego) oraz prywatnoprawne (jako konstrukcja genetycznie wywodząca się z pełnomocnictwa materialnego)¹. Stwierdzenie to nie wyjaśnia niestety wszystkich wątpliwości, lecz może stanowić jedynie punkt wyjścia dla analizy szczegółowej.

Stanowisko judykatury i doktryny

Omawiane zagadnienie rodzi rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W postanowieniu tego sądu z 26 maja 2022 r.² przyjęto, że dopuszczalne jest zastrzeżenie w pełnomocnictwie do reprezentowania strony przed SN, iż pełnomocnictwo „wygasa z chwilą ustania stosunku pracy pełnomocnika”. Sąd wskazał, że takie ukształtowanie pełnomocnictwa oznacza w istocie opatrzenie go terminem końcowym. Zakończenie każdego stosunku umownego jest bowiem zdarzeniem przyszłym i pewnym, choć data nadejścia tak oznaczonego terminu zwykle pozostaje nieznana. Skoro strona zdecydowała się na takie sformułowanie pełnomocnictwa, to konieczne jest badanie, czy umocowanie do działania w sprawie nadal istnieje w czasie dokonywania przez pełnomocnika poszczególnych czynności procesowych. Takie ujęcie nie zapewnia wprawdzie pełnej gwarancji skuteczności działania pełnomocnika, lecz istotnie ogranicza ryzyko wadliwości czynności dokonywanych przez pełnomocnika. Z tak sformułowanego pełnomocnictwa wynika temporalny zakres umocowania wskazanej w nim osoby, stąd też sąd – wobec niemożności zastosowania art. 94 § 1 k.p.c. – zobligowany jest do bieżącego czuwania,

¹ J. Gudowski, *Pełnomocnictwo procesowe na tle podziału prawa na prywatne i publiczne*, „Polski Proces Cywilny” 2011, 1, ss. 14 i 15. Na temat pełnomocnictwa procesowego również: M. Białecki, *Zakres umocowania pełnomocnika procesowego z mocy samego prawa w świetle uprawnień wynikających z przepisu art. 91 pkt 2 k.p.c.*, „Monitor Prawniczy” 2008, 14; W. Broniewicz, *Reprezentacja według kodeksu postępowania cywilnego*, „Nowe Prawo” 1966, 7-8; M. Cichorska, *Kilka uwag o pełnomocnictwie w prawie procesowym cywilnym*, „Polski Proces Cywilny” 2018, 1; W. Gawrylczyk, *Pełnomocnictwo procesowe*, „Monitor Prawniczy” 2001, 2; A. Karnicka-Kawczyńska, J. Kawczyński, *Adwokat i radca prawny jako pełnomocnicy procesowi*, „Prawo Spótek” 1998, 5; Z. Krzemiński, *Pełnomocnictwo a tak zwany stosunek podstawowy*, „Palestra” 1970, 2; A. Laskowska, *Śmierć pełnomocnika procesowego lub inne okoliczności wpływające na jego udział w procesie cywilnym*, „Państwo i Prawo” 2007, 2; K. Weitz, *W kwestii następczego zatwierdzenia czynności procesowych dokonanych przez osobę niemogącą być pełnomocnikiem*, „Palestra” 2005, 1-2; T. Zembrzuski, *Kilka uwag o przymusie adwokacko-radcowskim*, „Przegląd Sądowy” 2006, 1; A. Zieliński, *Przepisy o pełnomocnikach po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego*, „Monitor Prawniczy” 2004, 17.

² II CSKP 851/22, niepubl.

czy pełnomocnik pozostaje nadal umocowany do działania w imieniu strony postępowania³.

Odmienne stanowisko przedstawiono w postanowieniu SN z 6 września 2022 roku⁴, którym zwrócono akta sprawy sądowi drugiej instancji celem wezwania pełnomocnika strony pozwanej do uzupełnienia braku formalnego skargi kasacyjnej przez przedstawienie dokumentu pełnomocnictwa procesowego wykazującego bezwarunkowe (nieograniczone warunkiem trwania stosunku pracy pełnomocnika ze stroną pozwaną) umocowanie pełnomocnika do reprezentacji strony pozwanej w postępowaniu kasacyjnym. Uzasadnienie zwrotu wskazuje, że sąd przyjął tu generalną niedopuszczalność omawianego zastrzeżenia z uwagi na jego warunkowy charakter.

Przedstawione zagadnienie zostało szeroko omówione przez M. Dziurdę i M. Giaro⁵. Autorzy wskazują, że zastrzeżenie łączące pełnomocnictwo z pełnieniem funkcji stanowi warunek rozwiązujący, który co do zasady jest dopuszczalny. Ich zdaniem powiązanie pełnomocnictwa procesowego z takim warunkiem nie narusza przepisów kodeksu postępowania cywilnego, w szczególności nie wyklucza go publiczny charakter pełnomocnictwa procesowego. Nie wyklucza go również łącząca się z tym warunkiem zależność od okoliczności zewnętrznych, mających miejsce poza procesem, gdyż tego typu zależność jest wpisana w naturę pełnomocnictwa procesowego. Odmienne stanowiska nie uzasadnia również art. 92 k.p.c., który powinien być wykładany w powiązaniu z art. 88 k.p.c., zakładającym dopuszczalność węższego pełnomocnictwa⁶. Zdecydowanie bardziej kontrowersyjny – w ocenie autorów – jest ewentualny obowiązek weryfikacji faktu pełnienia funkcji przez pełnomocnika w celu potwierdzenia jego należytego umocowania. Umocowanie pełnomocnika powstaje poza postępowaniem, art. 89 § 1 k.p.c. dotyczy zaś jedynie jego wykazania przed sądem. Jednocześnie z tego przepisu nie wynika, aby pełnomocnik był obowiązany wykazywać, że jego umocowanie nie wygasło przed złożeniem dokumentu; sąd nie bada też, czy oświadczenie mocodawcy było skuteczne. Samo złożenie pełnomocnictwa przez pełnomocnika traktuje się w praktyce jako dorozumiane potwierdzenie, że jest ono aktualne. Tym samym brak jest podstaw do żądania przez sąd dowodów w tym zakresie, byłyby to zresztą dowód diaboliczny, na okoliczność negatywną⁷. Wprowadzenie omawianego zastrzeżenia do treści pełnomocnictwa nie powinno mieć również wpływu na obowiązki sądu w dalszym toku postępowania. Poza art.

³ Podobnie postanowienia SN: z 9 września 2021 r., V CSKP 213/21, niepubl.; z 15 kwietnia 2021 r., V CSKP 50/21, niepubl.; z 19 lutego 2021 r., II CSK 211/20, niepubl.; z 11 lutego 2021 r., I CSK 218/20, niepubl.; z 21 grudnia 2020 r., II CSK 46/20, niepubl.; z 21 grudnia 2020 r., II CSK 56/20, niepubl.; z 19 listopada 2020 r., II CSK 34/19, niepubl.; z 12 listopada 2020 r., III CSK 28/18, niepubl.

⁴ II CSKP 1185/22, niepubl.

⁵ M. Dziurda, M. Giaro, Pełnomocnictwo procesowe udzielone na czas pełnienia określonej funkcji, „Przegląd Sądowy” 2023, 4, ss. 5–20.

⁶ M. Dziurda, M. Giaro, Pełnomocnictwo..., ss. 9 i 10.

⁷ M. Dziurda, M. Giaro, Pełnomocnictwo..., ss. 10–14.

89 § 1 k.p.c. żaden przepis k.p.c. nie wprowadza sądowego obowiązku ustalania z urzędu, czy pełnomocnik pozostaje umocowany. W szczególności taki obowiązek nie wynika z art. 202 k.p.c., gdyż wynika z niego jedynie obowiązek uwzględnienia z urzędu braku należytego umocowania, a nie obowiązek ustalania z urzędu wystąpienia tej okoliczności. Niewątpliwie jednak powyższe założenie może grozić nieważnością postępowania. Stąd też do omawianego zastrzeżenia należy zastosować art. 94 § 1 k.p.c. w drodze analogii. Wygaśnięcie funkcji, z którą powiązane jest pełnomocnictwo, to sytuacja bardzo zbliżona do wypowiedzenia pełnomocnictwa, ich rozróżnianie nie byłoby zatem uzasadnione. Brak zastosowania wskazanej regulacji oznaczać będzie, że postępowanie cywilne będzie zbyt podatne na storpedowanie⁸.

Charakterystyka pełnomocnictwa procesowego w orzecznictwie SN

Dla bardziej szczegółowej analizy zagadnienia pomocne wydaje się przedstawienie charakterystyki pełnomocnictwa procesowego w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Nie tylko pozwoli to na wypracowanie jakiegoś punktu odniesienia dla dalszej dyskusji, ale również na odtworzenie schematu argumentacyjnego stosowanego w orzecznictwie SN – i przynajmniej ogólne zdefiniowanie, w czym przejawia się publicyzacja pełnomocnictwa procesowego.

Analiza orzecznictwa SN pozwala na wskazanie sześciu głównych właściwości pełnomocnictwa procesowego. Warto je pokrótce przeanalizować i przyrzeć się stosowanej przez sąd argumentacji.

Pełnomocnictwo a postępowanie sądowe

W orzecznictwie SN nie budzi wątpliwości, że pojęcie „pełnomocnictwo” w rozumieniu prawa procesowego ma dwojakie znaczenie. Z jednej strony oznacza dokument, który stanowi dowód udzielenia pełnomocnictwa wskazanej osobie w określonym zakresie, z drugiej – umocowanie, czyli oznaczenie sytuacji prawnej podmiotów uczestniczących w postępowaniu, relacji mocodawca – pełnomocnik, które nie musi być potwierdzone dokumentem. Wskazuje się w konsekwencji, że od udzielenia pełnomocnictwa trzeba odróżnić jego wykazanie przed sądem, będące jednym z warunków skuteczności pełnomocnictwa. Dokument pełnomocnictwa oraz jego wydanie nie mają znaczenia konstytutywnego, gdyż taki skutek ma samo udzielenie umocowania, jest jednak niezbędnym dowodem potwierdzającym istnienie umocowania

⁸ M. Dziurda, M. Giaro, *Pełnomocnictwo...*, ss. 14–18.

pełnomocnika do działania w imieniu strony⁹. Pisemny akt pełnomocnictwa nie musi zawierać daty jego sporządzenia – czy też inaczej: brak daty na pełnomocnictwie nie stanowi braku formalnego w rozumieniu art. 130 k.p.c.¹⁰ Jednocześnie wskazanie daty w dokumencie stwierdzającym udzielenie pełnomocnictwa rodzi domniemanie, że to właśnie w tym dniu doszło do udzielenia pełnomocnictwa, co oznacza umocowanie pełnomocnika do podejmowania czynności procesowych dopiero od tego dnia¹¹. Adresatem oświadczenia woli w przedmiocie udzielenia pełnomocnictwa jest osoba, której mocodawca udziela pełnomocnictwa; takie same rygory, jak do udzielenia pełnomocnictwa, stosuje się do jego cofnięcia¹².

To ujęcie potwierdza pewną odrębność pełnomocnictwa od postępowania sądowego, co oczywiście nie przekreśla jego szczególnych funkcji procesowych. Na uwagę zasługuje wyrok SN z 4 kwietnia 2019 r.¹³, w którym przyjęto, że złożenie pełnomocnictwa bez odpisu dla strony przeciwnej należy kwalifikować jako brak formalny – i wezwać składającego do usunięcia tegoż przez przedłożenie odpisu pełnomocnictwa. Stanowisko takie wskazuje, że umocowanie pełnomocnika zostało w podstawowym zakresie uznane przez sąd.

Dopuszczalność zatwierdzania czynności wadliwego pełnomocnika procesowego przez mocodawcę

W orzecznictwie SN nie budzi wątpliwości dopuszczalność zatwierdzania czynności wadliwego pełnomocnika procesowego, choć stanowisko to jest różnie uzasadniane. Można tu wskazać uchwałę tego sądu z 20 grudnia 1968 r.¹⁴, w której przyjęto, że czynności procesowe są przede wszystkim czynnościami prawnymi. Mają one jedynie pewne cechy specjalne, które wynikają z ich procesowego charakteru. W uchwale SN z 18 września 1992 r.¹⁵ podkreślono, że źródłem umocowania przy pełnomocnictwie jest wola strony, która udziela pełnomocnictwa procesowego. Pełnomocnictwo procesowe – jako oświadczenie woli – nadaje zatem osobie trzeciej działającej w charakterze pełnomocnika moc działania w imieniu i z wiążącym skutkiem prawnym dla mocodawcy. W postanowieniu SN z 17 listopada

⁹ Zob. wyroki SN: z 6 kwietnia 2022 r., II CSKP 224/22, niepubl.; z 18 lutego 2022 r., II CSKP 49/22, niepubl.; postanowienia SN: z 29 października 2020 r., I CZ 59/20, niepubl.; z 7 czerwca 2019 r., I CZ 50/19, niepubl.; z 14 stycznia 2015 r., I CZ 99/14, niepubl.; z 24 października 2013 r., IV CZ 73/13, niepubl.; z 6 października 2010 r., II CZ 102/10, niepubl.; z 5 lipca 2019 r., IV CSK 633/18, niepubl.

¹⁰ Zob. postanowienie SN z 14 stycznia 2015 r., I CZ 99/14, niepubl.; uchwałę SN z 8 listopada 2007 r., III CZP 92/07, OSNC 2008, nr 11, poz. 126.

¹¹ Postanowienie SN z 17 listopada 2005 r., I CZ 98/05, niepubl.

¹² Zob. postanowienia SN: z 24 stycznia 2019 r., II CZ 89/18, niepubl.; z 13 września 2017 r., IV CZ 50/17, niepubl.

¹³ III CSK 160/17, niepubl.

¹⁴ III CZP 93/68, OSNC 1969, nr 7–8, poz. 129.

¹⁵ III CZP 112/92, OSNC 1993, nr 5, poz. 75.

2005 r.¹⁶ podkreślono, że powód mógł potwierdzić czynności procesowe podjęte przez tego radcę wcześniej (art. 103 § 1 k.c.), wobec czego nie zachodziłaby podstawa do odrzucenia apelacji, jako wniesionej przez osobę niebędącą pełnomocnikiem skarżącym. Wreszcie w uchwale 7 sędziów SN z 23 stycznia 2009 r.¹⁷ podkreślono, że dopuszczalność potwierdzenia czynności wadliwego pełnomocnika wynika przede wszystkim z art. 401 pkt 2 k.p.c. Sąd wskazał, że jeżeli przepis wyklucza wznowienie postępowania, gdy strona przed uprawomocnieniem się wyroku potwierdziła dokonane czynności procesowe, to znaczy, że następcze potwierdzenie czynności procesowych przez stronę jest dopuszczalne¹⁸.

Jak się wydaje, w tym zakresie pełnomocnictwo procesowe w najpełniejszym stopniu łączy się z pełnomocnictwem materialnym. Opiera się na założeniu, że skoro mocodawca może umocować, to może też następczo potwierdzić umocowanie. To założenie jest tak silnie związane z istotą pełnomocnictwa, że można uznać, iż stanowi element jego natury bez względu na to, czy mówimy o pełnomocnictwie materialnym, czy procesowym. Tej oceny nie wyłącza odwołanie się do art. 401 pkt 2 k.p.c., który można po prostu uznać za ustawową realizację założeń wynikających z natury pełnomocnictwa, tak jak art. 103 k.c.

Brak możliwości zatwierdzenia czynności osoby, która nie mogła być pełnomocnikiem

We wcześniejszym orzecznictwie SN przyjmowano, że skuteczność prawna czynności procesowych dokonanych przez osobę, która nie może być pełnomocnikiem (gdy w szczególności nie spełnia kryteriów z art. 87 k.p.c.), zależy od ich zatwierdzenia przez zainteresowaną stronę. Wskazywano, że z art. 97 k.p.c. wynika, iż wola strony może niwelować całkowicie brak umocowania, tym bardziej strona może potwierdzić czynności osoby, której udzieliła pełnomocnictwa, a następnie okazało się, że nie należy ona do kręgu podmiotów wymienionych w art. 87 § 1 k.p.c.¹⁹ W późniejszym orzecznictwie przewagę zdobyło stanowisko odmienne. Przyjęto, że występowanie w charakterze pełnomocnika procesowego osoby, która nie może być pełnomocnikiem, oznacza brak należytego umocowania powodujący nieważność postępowania. W ramach argumentacji szczegółowej wskazano, że art. 87 k.p.c. ma charakter bezwzględnie obowiązujący i nie może być obchodzony ani przez sąd, ani przez strony, a do tego prowadziłoby akceptowanie udziału w postępowaniu

¹⁶ I CZ 98/05, niepubl.

¹⁷ III CZP 118/08, OSNC 2009, nr 6, poz. 76.

¹⁸ Zob. też postanowienia SN: z 5 lipca 2019 r., IV CSK 633/18, niepubl.; z 6 kwietnia 2016 r., IV CZ 17/16, niepubl.; z 3 lutego 2012 r., I CZ 167/11, niepubl.

¹⁹ Zob. np. wyrok SN z 13 marca 1991 r., I CR 484/90, OSNCP 1992, nr 7-8, poz. 138; uchwały SN: z 18 września 1992 r., III CZP 112/92, OSNC 1993, nr 5, poz. 75; z 20 grudnia 1968 r., III CZP 93/68, OSNCP 1969, nr 7-8, poz. 129.

osób ustawowo nieupoważnionych do występowania w charakterze pełnomocnika procesowego. Dopuszczenie zatwierdzania czynności dokonanych przez osobę niemogącą być pełnomocnikiem umożliwiłoby niezgodne z interesem wymiaru sprawiedliwości „legalizowanie” udziału w postępowaniu cywilnym osób spoza ustawowego kręgu. Ponadto ustanowione w postępowaniu rygory i sankcje służą nie tylko interesom stron, ale chronią także interes wymiaru sprawiedliwości, wyrażający się w zagwarantowaniu pewności i stabilności orzeczeń sądowych²⁰.

Jak się wydaje, w tej dyskusji kluczowe znaczenie mają argumenty natury procesowej, choć trzeba podkreślić, że ostateczne wnioski nie odbiegają od wniosków płynących z natury pełnomocnictwa (skoro mocodawca nie jest uprawniony do umocowania określonych osób jako pełnomocników, to tym samym nie może potwierdzić działania tych osób jako pełnomocników) czy przepisów kodeksu cywilnego. W szczególności wydaje się, że dopuszczalność tego typu działań nie wynika z art. 103 i 104 k.c. Tak więc ewentualne wskazywanie tego zagadnienia jako dowodu odrębności pełnomocnictwa procesowego nie wydaje się uzasadnione.

Możliwość powoływania się na wadliwe pełnomocnictwo przez obie strony procesu

Ta kwestia przez wiele lat rodziła poważne rozbieżności w orzecznictwie sądowym. Zgodnie z pierwszym stanowiskiem wymaganie właściwego umocowania pełnomocnika zostało ustanowione jedynie na rzecz strony korzystającej z zastępstwa tego pełnomocnika, stąd też tylko ta strona może podnosić zarzut wadliwej reprezentacji²¹. Zgodnie z drugim stanowiskiem ustanowione w postępowaniu rygory i sankcje służą nie tylko interesom stron, ale chronią także interes wymiaru sprawiedliwości wyrażający się w zagwarantowaniu pewności i stabilności orzeczeń sądowych. Interesu prawnego w tym zakresie, polegającego na usprawiedliwionym oczekiwaniu niewzruszalności zapadłego i prawomocnego orzeczenia, nie można odmówić również tej stronie, której uchybienie nie dotyczy. Ponadto z konstytucyjnej gwarancji prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) wynika konieczność zapewnienia niewadliwego postępowania, co leży w interesie stron tego postępowania. Standard ten wywieść należy z konstytucyjnej

²⁰ Zob. uchwałę 7 sędziów SN z 8 lipca 2008 r., III CZP 154/07, OSNC 2008, nr 12, poz. 133; uchwałę SN z 28 lipca 2004 r., III CZP 32/04, OSNC 2006, nr 1, poz. 2; wyroki SN: z 18 marca 2008 r., II CSK 582/07, niepubl.; z 4 marca 2008 r., IV CSK 457/07, niepubl.; z 7 kwietnia 2004 r., IV CK 636/03, niepubl.; z 20 sierpnia 2001 r., I PKN 586/00, niepubl.; postanowienia SN: z 18 listopada 2005 r., IV CZ 112/05, niepubl.; z 18 lutego 2005 r., V CK 519/04, niepubl.; z 29 września 1998 r., II CKN 529/98, niepubl.

²¹ Zob. wyroki SN: z 13 maja 2011 r., V CSK 361/10, niepubl.; z 10 lutego 2011 r., IV CSK 263/10, niepubl.; z 7 lutego 2002 r., I CKN 489/00, OSNC 2002, nr 12, poz. 157; z 21 grudnia 2000 r., IV CKN 209/00, niepubl.; z 17 marca 1999 r., III CKN 209/98, niepubl.

zasady sprawiedliwości proceduralnej (rzetelności proceduralnej) dotyczącej wszystkich etapów postępowania sądowego. Zasada ta współkształtuje prawo jednostki do sądu. W konsekwencji również na sądzie rozpoznającym sprawę każdorazowo zatem spoczywa obowiązek usuwania takich uchybień, które skutkują nieważnością na każdym etapie postępowania, bez względu na to, czy i kto podniósł odpowiedni zarzut²².

Ostatecznie przewagę zdobyło drugie stanowisko. Analizując zaprezentowaną argumentację, trzeba zauważyć, że tu również mamy do czynienia z poglądem w dużym stopniu opartym na regulacjach procesowych, który jednocześnie nie odbiega od stanowiska możliwego do przyjęcia na płaszczyźnie materialnoprawnej. W szczególności trzeba podkreślić, że czynności wadliwego pełnomocnika materialnego są dotknięte bezskutecznością zawieszoną albo nieważnością, czyli sankcjami, na które mogą powoływać się obie strony.

Dopuszczalność ustalenia zakresu pełnomocnictwa procesowego przez mocodawcę

Kwestia ta została wyraźnie uregulowana w kodeksie postępowania cywilnego, stąd też – przynajmniej na poziomie zasady – nie wywołuje rozbieżności w orzecznictwie SN. Ogólnie wskazuje się, że źródłem umocowania przy pełnomocnictwie jest wola strony, która udziela pełnomocnictwa procesowego. Pełnomocnictwo procesowe, jako oświadczenie woli, nadaje osobie trzeciej działającej w charakterze pełnomocnika moc działania w imieniu i z wiążącym skutkiem prawnym dla mocodawcy. Z zasady granice umocowania pełnomocnika określa mocodawca w oświadczeniu o udzieleniu pełnomocnictwa (art. 96 k.c.). W wypadku pełnomocnictwa procesowego zakres umocowania określa ustawa (art. 91 k.p.c.), która nie wyklucza możliwości jego ograniczenia ani innych zmian zakresu umocowania, wymagających jednak ujęcia w treści pełnomocnictwa (art. 92 k.p.c.)²³. Pełnomocnictwo szersze niż procesowe oraz pełnomocnictwo do poszczególnych czynności procesowych (art. 92 k.p.c.) powinno wymieniać wszystkie te czynności, do których dokonania pełnomocnik jest uprawniony. Ocena zakresu, czasu trwania i skutków umocowania następuje według treści pełnomocnictwa – a więc z zastosowaniem dyrektyw językowo-logicznych – oraz według przepisów prawa cywilnego, tzn. w szczególności art. 65 i 95–109 k.c.²⁴

²² Zob. wyroki SN: z 6 kwietnia 2022 r., II CSKP 224/22, niepubl.; z 5 grudnia 2014 r., III CSK 278/13, niepubl.; z 16 lutego 2012 r., III CSK 195/11, niepubl.; z 13 lutego 2004 r., IV CSK 269/02, niepubl.; z 23 marca 2006 r., IV CSK 115/05, Biul. SN 2006, nr 6, s. 9; z 16 lutego 2012 r., III CSK 195/11, OSNC-ZD 2013, nr C, poz. 49; uchwałę 7 sędziów SN z 8 lipca 2008 r., III CZP 154/07, OSNC 2008, nr 12, poz. 133.

²³ Zob. wyrok SN z 6 kwietnia 2022 r., II CSKP 224/22, niepubl.; uchwałę 7 sędziów SN z 8 lipca 2008 r., III CZP 154/07, OSNC 2008, nr 12, poz. 133; uchwałę SN z 18 września 1992 r., III CZP 112/92, OSNC 1993, nr 5, poz. 75.

²⁴ Postanowienie SN z 27 kwietnia 2018 r., IV CZ 15/18, niepubl.

Generalnie trzeba przyznać, że zarówno z przepisów kodeksu postępowania cywilnego, jak i przepisów kodeksu cywilnego wynika możliwość szerokiego kształtowania treści pełnomocnictwa przez mocodawcę. Uregulowania wprawdzie oddzielne, ale idące w tym samym kierunku, to nie jest świadectwo odrębności, lecz oparcia na tożsamej podstawie, a więc naturze pełnomocnictwa: to mocodawca decyduje o treści umocowania, skoro pełnomocnictwo ma realizować jego interesy.

Dopuszczalność wykładni pełnomocnictwa na podstawie art. 65 (65¹) k.c.

Ogólnie nie budzi wątpliwości teza o autonomicznym charakterze pełnomocnictwa procesowego względem pełnomocnictwa materialnego. Przejawia się to zwłaszcza w niestosowaniu przepisów kodeksu cywilnego przy wyjaśnianiu wątpliwości dotyczących pełnomocnictwa procesowego. Jedyne wypadkowo pojawiają się odwołania do art. 96 k.c. czy art. 103 k.c., w dodatku tego typu argumentacja nie wydaje się niezbędna. Zdecydowanie inaczej należy jednak ocenić kwestię stosowania art. 65 (65¹) k.c. Ma ona istotne znaczenie praktyczne, gdyż treść pełnomocnictwa często nie jest jednoznaczna, wątpliwości zaś co do jego wykładni docierają nawet do etapu postępowania przed Sądem Najwyższym²⁵. Z tych względów w orzecznictwie wskazuje się, że ocena zakresu, czasu trwania i skutków umocowania następuje według treści pełnomocnictwa rekonstruowanej z uwzględnieniem reguł wykładni oświadczeń woli, przewidzianych w art. 65 (65¹) k.c.²⁶

Wnioski wynikające z orzecznictwa SN

Przy charakteryzowaniu pełnomocnictwa procesowego pojawiają się cztery zagadnienia, które mogą wpływać na kierunek rozstrzygnięcia sporów interpretacyjnych. Będzie to: natura pełnomocnictwa, treść przepisów kodeksu postępowania cywilnego, interes wymiaru sprawiedliwości (konieczność zapewnienia niewadliwego postępowania, stabilności orzeczeń czy ochrony praw procesowych) oraz przepisy kodeksu cywilnego. Jak się wydaje, związki między pełnomocnictwem procesowym a pełnomocnictwem materialnym nie powinny być definiowane wyłącznie przez pryzmat uzupełniającego stosowania przepisów kodeksu cywilnego. Istotną rolę odgrywa tu natura pełnomocnictwa, wspólna dla obu konstrukcji. Co więcej, ta na-

²⁵ Zob. postanowienia SN: z 13 stycznia 2016 r., V CSK 289/15, niepubl.; z 3 lutego 2012 r., I CZ 147/11, niepubl.

²⁶ Zob. postanowienia SN: z 27 kwietnia 2018 r., IV CZ 15/18, niepubl.; z 16 kwietnia 2008 r., V CZ 22/08, niepubl.

tura wpływa również na treść przepisów kodeksu postępowania cywilnego, które w znacznym stopniu wydają się opierać na założeniach zbliżonych do tych dotyczących przepisów kodeksu cywilnego o pełnomocnictwie (art. 86, 88 i 92 k.p.c.). Natomiast źródłem swoistych właściwości pełnomocnictwa procesowego jest niewątpliwie wzgląd na interes wymiaru sprawiedliwości. Ten czynnik w ogóle nie pojawia się przy stosowaniu przepisów odnoszących się do pełnomocnictwa materialnego, jedynie w niewielkim stopniu zbliżoną rolę pełni tu wzgląd na ochronę zaufania kontrahenta zawierającego umowę z udziałem pełnomocnika. Interes wymiaru sprawiedliwości łączy się ze szczególną funkcją pełnomocnictwa procesowego, jaką jest reprezentowanie mocodawcy w postępowaniu cywilnym. W orzecznictwie rzadko pojawia się argument wskazujący na publicznoprawny charakter pełnomocnictwa procesowego. Jeśli już, to jest on realizowany pośrednio, właśnie przez odwołanie się do interesu wymiaru sprawiedliwości czy procesowej funkcji pełnomocnictwa. O publicyzacji pełnomocnictwa procesowego nie wydaje się przesądzać samo odwołanie do treści przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Jak już wskazano, przynajmniej część tych regulacji oparto na założeniach związanych z naturą pełnomocnictwa, wspólnych dla pełnomocnictwa procesowego i materialnego.

Analiza zagadnienia

Przeprowadzona wyżej charakterystyka pełnomocnictwa procesowego w orzecznictwie Sądu Najwyższego pozwoliła wypracować podstawowy schemat argumentacyjny dotyczący tego pełnomocnictwa oraz wskazać granice jego publicyzacji. Wynikające stąd wnioski należy uwzględnić w ramach dyskusji szczegółowej dotyczącej kluczowych aspektów pełnomocnictwa procesowego ustanowionego na czas trwania stosunku pracy pełnomocnika.

Dopuszczalność pełnomocnictwa procesowego ustanowionego na czas trwania stosunku pracy pełnomocnika

Punktem wyjścia musi być stwierdzenie, że dopuszczalność omawianego zastrzeżenia odpowiada naturze pełnomocnictwa. Źródłem umocowania przy pełnomocnictwie jest wola strony, która udziela pełnomocnictwa procesowego. Pełnomocnictwo procesowe – jako oświadczenie woli – nadaje zatem osobie trzeciej działającej w charakterze pełnomocnika moc działania w imieniu i z wiążącym skutkiem prawnym dla mocodawcy. To mocodawca decyduje o udzieleniu pełnomocnictwa procesowego i jego zakresie (art. 86

i 92 k.p.c.), ma też prawo oczekiwać, że pełnomocnictwo będzie odpowiadać jego interesom. Dodatkowo trzeba wskazać, że pełnomocnictwo jest oparte na zaufaniu między mocodawcą a umocowanym, ten pierwszy ma zatem prawo wskazać granice tego umocowania. Ma więc również prawo uznać, że źródłem zaufania jest okoliczność, iż dana osoba jest pracownikiem mocodawcy. Taka ocena byłaby obiektywnie uzasadniona. Jednocześnie dość oczywiste wydaje się, że skoro zaufanie mocodawcy opiera się na okoliczności, iż dana osoba jest pracownikiem mocodawcy, to ustanie stosunku zatrudnienia uzasadnia utratę zaufania. Tym bardziej że ustanie stosunku pracy może się łączyć z szczególnymi okolicznościami, w tym konfliktem między stronami. Warto w prezentowanym kontekście uwzględnić, że okoliczność, iż pełnomocnik jest pracownikiem, oznacza zdecydowanie wyższą intensywność relacji między nim a mocodawcą w porównaniu z sytuacją, gdy pełnomocnik procesowy nie jest pracownikiem mocodawcy. Zwiększona intensywność relacji niewątpliwie może też sprzyjać pojawianiu się sytuacji konfliktowych, uzasadnia więc potrzebę poczynienia przez mocodawcę kroków w celu zabezpieczenia jego interesów. Jednocześnie trudno przyjąć, że możliwość wystąpienia konfliktu między mocodawcą (pracodawcą) a pełnomocnikiem (pracownikiem) powinna prowadzić do wykluczenia dopuszczalności udzielania pełnomocnictwa procesowego pracownikom. Taki zakaz nie wynika z kodeksu postępowania cywilnego, byłby on też niezyciowy. Udzielenie pełnomocnictwa pracownikowi może być korzystne dla mocodawcy, umożliwić mu ograniczenie kosztów; taki pełnomocnik może zaś być dość skuteczny, gdyż wykazuje zwykle bardzo dobrą orientację w sprawach mocodawcy.

Przyjęte stanowisko jest pośrednio zgodne z przepisami kodeksu postępowania cywilnego. Dopuszczalność kształtowania zakresu umocowania przez mocodawcę wynika wprost z art. 88 i 92 k.p.c. Co więcej, zarówno z art. 87 § 2 k.p.c., jak i szeregu przepisów szczególnych wynika wprost dopuszczalność powiązania pełnomocnictwa procesowego ze stosunkiem pracy. Zgodnie z art. 87 § 2 k.p.c. pełnomocnikiem osoby prawnej lub przedsiębiorcy może być również pracownik tej jednostki albo jej organu nadrzędnego.

Przyjęte stanowisko nie godzi w interes wymiaru sprawiedliwości. W orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że dokument pełnomocnictwa nie musi być wystarczającym dowodem potwierdzającym umocowanie pełnomocnika do działania w imieniu mocodawcy. Najczęstsza jest sytuacja, gdy pełnomocnictwa procesowego udziela reprezentant osoby prawnej albo innej jednostki organizacyjnej posiadającej podmiotowość prawną²⁷. Podobnie jeśli pełnomocnikiem jest pracownik na podstawie art. 87 § 2 k.p.c.²⁸ Brak należytego umocowania może też wynikać z okoliczno-

²⁷ Zob. postanowienia SN: z 8 lutego 2019 r., I CSK 784/17, niepubl.; z 6 października 2010 r., II CZ 102/10, niepubl.; uchwałę SN z 8 listopada 2007 r., III CZP 92/07, OSNC 2008, nr 11, poz. 126.

²⁸ Postanowienie SN z 6 października 2010 r., II CZ 102/10, niepubl.

ści zewnętrznych, jak np. utrata statusu adwokata czy radcy prawnego²⁹. Tym samym omawiane zastrzeżenie nie rodzi szczególnych konsekwencji procesowych, które byłyby nieznane przy stosowaniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego o pełnomocnictwie procesowym. Brak zatem podstaw do przyjęcia, że omawiane zastrzeżenie godzi w interes wymiaru sprawiedliwości.

Osobna kwestia to obowiązek sądowej weryfikacji umocowania pełnomocnika – pracownika. Jest to kwestia złożona, gdyż warto zauważyć, że nawet w sprawach, w których Sąd Najwyższy stwierdzał konieczność weryfikacji umocowania, wspierał zarazem swój pogląd argumentami dodatkowymi, np. upływem czasu między udzieleniem pełnomocnictwa a dokonaniem czynności procesowej. Jednocześnie nie można nie uwzględnić kluczowego znaczenia prawidłowego umocowania dla właściwego przebiegu postępowania sądowego. Dopuszczenie wadliwego pełnomocnika może bowiem prowadzić do nieważności postępowania, mieć wpływ na terminy zaskarżenia orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, a więc wpływać na zaskarżalność i prawomocność tego orzeczenia. Stąd w orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że należyte umocowanie pełnomocnika i jego zdolność do reprezentowania strony w procesie sądowym musi występować przez cały czas, a nie jedynie w chwili udzielenia pełnomocnictwa³⁰. W praktyce nieraz liberalizuje się obowiązki weryfikacyjne sądu, co jednak nie wpływa na skutki ewentualnej wadliwej reprezentacji procesowej (odmienna ocena będzie dotyczyć jedynie sytuacji mieszczących się w ramach art. 94 § 1 k.p.c.).

W ramach omawianego zagadnienia przestrzeń dla liberalizacji nie jest duża. Po pierwsze, powiązanie pełnomocnictwa ze stosunkiem pracy wynika wprost z treści pełnomocnictwa, nie stanowi zatem tylko okoliczności zewnętrznej, lecz wynikającą z pełnomocnictwa okoliczność bezpośrednio wpływającą na zakres umocowania. Po drugie, wykazanie umocowania nie będzie dowodem na okoliczność negatywną, skoro należy wykazać pozostawanie w stosunku pracy. Jest to stosunkowo proste, choć należy o tym pamiętać. Uciążliwość leży po stronie mocodawcy, można stosować art. 97 k.p.c. Po trzecie, z przyczyn wskazanych niżej brak tu podstaw do stosowania art. 94 § 1 k.p.c.

²⁹ Wyrok SN z 7 kwietnia 2004 r., IV CK 636/03, niepubl.

³⁰ Wyrok SN z 7 kwietnia 2004 r., IV CK 636/03, niepubl.

Zastrzeżenie w treści pełnomocnictwa o jego wygaśnięciu z chwilą ustania stosunku pracy pełnomocnika jako warunek rozwiązujący

Jak już wskazano na wstępie, w postanowieniu SN z 6 września 2022 r.³¹ wyłączono dopuszczalność omawianego zastrzeżenia z uwagi na jego warunkowy charakter. Ta ocena prawna została odrzucona w postanowieniu SN z 26 maja 2022 r.³², w którym przyjęto, że tego typu zastrzeżenie to nie warunek, lecz termin. Sąd podkreślił, że zakończenie każdego stosunku umownego jest bowiem zdarzeniem przyszłym i pewnym, choć data nadejścia tak oznaczonego terminu zwykle pozostaje nieznana. To stanowisko sądu niewątpliwie wynika z klasycznego rozróżnienia między warunkiem a terminem, w którym kluczowa jest niepewność co do zdarzenia, a nie niepewność co do momentu zdarzenia. Omawiane zastrzeżenie mogłoby stać się warunkiem dopiero w razie dodania na przykład, że pełnomocnictwo wygasa, o ile stosunek pracy ulegnie zakończeniu w roku udzielenia pełnomocnictwa albo w roku następnym. Dopiero wówczas zakończenie stosunku pracy staje się okolicznością warunkową, gdyż nie wiadomo, czy we wskazanym czasie w ogóle nastąpi.

Zastosowanie klasycznego rozróżnienia między warunkiem a terminem może się jednak okazać niewystarczające dla rozstrzygnięcia omawianych wątpliwości, pojęcie warunku jest bowiem sporne. Istotniejsze wydaje się podkreślenie, że przynajmniej podobne zastrzeżenia mogą występować w treści pełnomocnictwa – co wszakże nie powinno dyskwalifikować samego pełnomocnictwa. Jako przykład można wskazać zastrzeżenia (bardzo często występujące w praktyce), że pełnomocnictwo jest ważne do czasu wypowiedzenia albo odwołania. Takie zastrzeżenie nie ma skutku prawnego, gdyż stosuje się tu art. 94 § 1 k.p.c. Dyskwalifikowanie pełnomocnictwa, które zawiera taki „warunek”, byłoby skrajnym formalizmem, skoro nie wpływa on na ocenę prawną pełnomocnictwa i zakresu umocowania pełnomocnika. Inny przykład to zastrzeżenie, że pełnomocnictwo jest ważne, o ile pełnomocnik nie utraci uprawnień do wykonywania czynności adwokata albo radcy prawnego. Utrata statusu adwokata albo radcy prawnego będzie oznaczała, że pełnomocnik nie był należycie umocowany, co zgodnie z art. 379 pkt 2 k.p.c. oznacza nieważność postępowania³³. Tym samym to zastrzeżenie również nie wpływa na ocenę prawną pełnomocnictwa i zakresu umocowania pełnomocnika. Dyskwalifikowanie pełnomocnictwa jako warunkowego również byłoby skrajnym formalizmem. Jeszcze inny przykład to zastrzeżenie w treści pełnomocnictwa, że zostaje udzielone pracownikowi na czas trwania stosunku pra-

³¹ II CSKP 1185/22, niepubl.

³² II CSKP 851/22, niepubl.

³³ Wyrok SN z 7 kwietnia 2004 r., IV CK 636/03, niepubl.

cy. Takie zastrzeżenie jest zgodne z art. 87 § 2 k.p.c., trudno zatem wyjaśnić, dlaczego miałyby być niedopuszczalne albo rzutować na niedopuszczalność całego pełnomocnictwa.

Widać zatem, że ocena tego typu zastrzeżeń w treści pełnomocnictwa nie powinna się opierać ani na ich warunkowym sformułowaniu, ani też na samym ich wprowadzeniu do treści pełnomocnictwa, lecz winna wynikać z kompleksowej oceny prawnej dopuszczalności i skutków prawnych takiego zastrzeżenia. Uznanie wszystkich tego typu zastrzeżeń za warunek rozwiązujący, skutkujący niedopuszczalnością pełnomocnictwa, byłoby stanowiskiem nieuzasadnionym z perspektywy kodeksu postępowania cywilnego, a w pewnych sytuacjach (art. 87 § 2 k.p.c.) wręcz wyraźnie sprzecznym z przepisami tego kodeksu. Przenosząc te argumenty na ocenę omawianego zagadnienia, należy wskazać, że kluczowe jest to, czy takie zastrzeżenie jest dopuszczalne na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Argumentacja przedstawiona wyżej powinna prowadzić do wniosku, że zastrzeżenie jest dopuszczalne.

Dopuszczalność zastosowania art. 94 § 1 k.p.c. w drodze analogii do pełnomocnictwa wygasającego z chwilą ustania stosunku pracy

Jak już wskazano na wstępie, w doktrynie pojawiło się stanowisko wprowadzające możliwość powiązania pełnomocnictwa procesowego z pełnieniem określonej funkcji, ale z jednoczesnym podkreśleniem, że należy tu zastosować art. 94 § 1 k.p.c. w drodze analogii. Wygaśnięcie funkcji, z którą powiązane jest pełnomocnictwo, jest sytuacją bardzo zbliżoną do wypowiedzenia pełnomocnictwa, tym samym powinno odnieść skutek prawny w stosunku do sądu dopiero z chwilą zawiadomienia go o tym³⁴. Ta ocena prawna została odrzucona w postanowieniu SN z 26 maja 2022 r.³⁵, w którym przyjęto, że art. 94 § 1 k.p.c. nie znajdzie zastosowania w tej sytuacji. Nadejście terminu końcowego powodującego ustanie stosunku pełnomocnictwa jest zdarzeniem prawnym odmiennego rodzaju od wypowiedzenia pełnomocnictwa, art. 94 § 1 k.p.c. nie powinien być zaś wykładany w sposób rozszerzający, tj. prowadzący do objęcia nim także zdarzeń prawnych innych niż czynność wypowiedzenia pełnomocnictwa. Sąd podkreślił, że z art. 94 § 1 k.p.c. wywodzona jest norma o charakterze wyjątkowym, nakazująca traktowanie jako pełnomocnika osoby, która w istocie nie jest już umocowana do reprezentowania mocodawcy, gdyż stosunek pełnomocnictwa ustał wskutek wypowiedzenia. W wyniku zastosowania art. 94 § 1 k.p.c. czynności procesowe sądu podejmowane w sy-

³⁴ M. Dziurda, M. Giaro, *Pełnomocnictwo...*, ss. 14–18.

³⁵ II CSKP 851/22, niepubl.

tuacjach objętych zakresem tego unormowania nie stanowią przejawu naruszenia przepisów postępowania i nie prowadzą do nieważności postępowania nawet w razie faktycznego pozbawienia strony możliwości obrony jej praw.

W mojej ocenie przedstawione wyżej stanowisko sądu jest trafne. Dodatkowo trzeba wskazać, że obie sytuacje istotnie różnią się od siebie. Wykazanie braku wypowiedzenia może być rozumiane jako dowód na okoliczność negatywną. Natomiast pozostawanie w stosunku pracy z całą pewnością nie jest okolicznością negatywną. Jego wykazanie jest – jak już wyżej wspomniano – stosunkowo proste, trzeba tylko o tym pamiętać. Uciążliwość jest po stronie mocodawcy, możliwe jest tu – powtórzmy – stosowanie art. 97 k.p.c. Powiązanie pełnomocnictwa ze stosunkiem pracy wynika wprost z treści pełnomocnictwa, nie można zatem przyjmować jakichś przeciwnych domniemań w tym zakresie. Byłoby to rozwiązanie sztuczne, ewidentnie sprzeczne z treścią pełnomocnictwa. Wreszcie stosowanie art. 94 § 1 k.p.c. w drodze analogii mogłoby rodzić ogromne trudności praktyczne i godzić w interes mocodawcy. Z jednej strony pełnomocnictwo zostaje uwzględnione przez sąd, co może rodzić po stronie mocodawcy przekonanie, że omawiane zastrzeżenie jest skuteczne. A z drugiej strony – zwłaszcza w sytuacji konfliktowej – okazuje się, że zastrzeżenie nie jest skuteczne, niezbędne jest zawiadomienie sądu. W konsekwencji interes mocodawcy będzie zagrożony, gdyż ten, uspokojony akceptacją pełnomocnictwa przez sąd, nie podejmie czynności z art. 94 § 1 k.p.c. W tym kontekście generalnie pojawia się pytanie o sens omawianego zastrzeżenia, skoro i tak niezbędne byłoby zastosowanie trybu z art. 94 § 1 k.p.c.

Podsumowanie

Omawiane zagadnienie zasługuje na uwagę, gdyż ma istotne znaczenie praktyczne, a jednocześnie daje możliwość szczegółowej analizy konstrukcji pełnomocnictwa procesowego oraz stopnia jego publicyzacji. Przeprowadzona analiza prowadzi do wniosku, że powiązanie pełnomocnictwa ze stosunkiem pracy jest dopuszczalne, gdyż pozwala na realizację woli mocodawcy i ochronę jego interesu. Jest pośrednio zgodne z przepisami k.p.c. i nie narusza interesu wymiaru sprawiedliwości. Zastrzeżenia nie należy kwalifikować jako warunku, sposób jego zredagowania generalnie nie powinien wpływać na ocenę pełnomocnictwa, gdyż kluczowa powinna być dopuszczalność takiego zastrzeżenia z perspektywy przepisów k.p.c. Jednocześnie brak jest podstaw do stosowania tu art. 94 § 1 k.p.c. w drodze analogii.

Abstrakt

Pełnomocnictwo procesowe jest konstrukcją prawną stosowaną powszechnie, jednak jego szczegółowa charakterystyka napotyka trudności w doktrynie i orzecznictwie sądowym. Jedną z kwestii spornych jest ocena dopuszczalności zastrzeżenia w pełnomocnictwie do złożenia skargi kasacyjnej, że pełnomocnictwo jest ważne przez czas trwania stosunku pracy łączącego mocodawcę z pełnomocnikiem. W niektórych orzeczeniach Sądu Najwyższego można spotkać stanowisko, że takie zastrzeżenie jest dopuszczalne, jednak konieczne jest badanie, czy umocowanie do działania w sprawie nadal istnieje w czasie dokonywania przez pełnomocnika poszczególnych czynności procesowych. W innych orzeczeniach wskazywano na ogólną niedopuszczalność omawianego zastrzeżenia z uwagi na jego warunkowy charakter. W doktrynie można spotkać pogląd, że takie zastrzeżenie jest dopuszczalne, jednak należy do niego zastosować art. 94 §1 k.p.c. w drodze analogii. Szczegółowa ocena zagadnienia powinna uwzględniać naturę pełnomocnictwa, treść przepisów k.p.c., a także interes wymiaru sprawiedliwości.

Słowa kluczowe: pełnomocnictwo procesowe, pełnomocnik, mocodawca, wypowiedzenie pełnomocnictwa, nieważność postępowania.

BIBLIOGRAFIA

- Białecki M., Zakres umocowania pełnomocnika procesowego z mocy samego prawa w świetle uprawnień wynikających z przepisu art. 91 pkt 2 k.p.c., „Monitor Prawniczy” 2008, 14.
- Broniewicz W., Reprezentacja według kodeksu postępowania cywilnego, „Nowe Prawo” 1966, 7-8.
- Cichorska M., Kilka uwag o pełnomocnictwie w prawie procesowym cywilnym, „Polski Proces Cywilny” 2018, 1.
- Dziurda M., Giaro M., Pełnomocnictwo procesowe udzielone na czas pełnienia określonej funkcji, „Przegląd Sądowy” 2023, 4.
- Gawrylczyk W., Pełnomocnictwo procesowe, „Monitor Prawniczy” 2001, 2.
- Gudowski J., Pełnomocnictwo procesowe na tle podziału prawa na prywatne i publiczne, „Polski Proces Cywilny” 2011, 1.
- Karnicka-Kawczyńska A., Kawczyński J., Adwokat i radca prawny jako pełnomocnicy procesowi, „Prawo Spółek” 1998, 5.
- Krzemiński Z., Pełnomocnictwo a tak zwany stosunek podstawowy, „Palestra” 1970, 2.
- Laskowska A., Śmierć pełnomocnika procesowego lub inne okoliczności wpływające na jego udział w procesie cywilnym, „Państwo i Prawo” 2007, 2.
- Weitz K., W kwestii następczego zatwierdzenia czynności procesowych dokonanych przez osobę niemogącą być pełnomocnikiem, „Palestra” 2005, 1-2.
- Zembrzusi T., Kilka uwag o przymusie adwokacko-radcowskim, „Przegląd Sądowy” 2006, 1.
- Zieliński A., Przepisy o pełnomocnikach po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego, „Monitor Prawniczy” 2004, 17.